

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UPA 2019/227
23-05-2019
Aqqaluaq B. Egede

Ataatsimoorluta pisuussutitta uuliap, atortussiassaata, imiutitta nukissiutittalu qaniq iliorluta sakkortunerusumik pilerisaarutigisinnaanerigut pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Nunami maani inuiaavugut pisuussuterpasuaqarluta. Pisuussutivut ummaatsut uummassusillillu "qularnaveeqqutigaaqut" pilersitassanut akisuunut nutaaliaasunullu. Unammilligassat ilisimaaraagut, suliarissagutsigillu kisimiilluta sulisinnaanata misigisimanerput suli unammilligassani anginerpaatut inissisimavoq. Oqarpugut pisuussuteqarluta, aamma oqarpugut nammineq suliarisinnaanagit. Allanut pilerisaarutigivagut suliareqqullugit niuerutigeqqullugillu iluanaarutissai ilanngullugit. Taava pisuussutivut kiap pisuussutigissanerai iluanaarutigissaneraalu isummorsorfiginngilavut.

Inuit Ataqatigiit oqallisissiaq sammisarput pingaaruteqarluinnartumik oqallisissatut piffissarlu eqqorlugu siunnersuutaasoq isumaqarpugut. Tassami pisuussutitta qanoq aamma kikkunnit iluaqutyigineqarnissaat aamma qanoq iluanaarutigineqarnissaat oqallisigilluartariaqarparput. Suli pisuussutivut, soorlu, uulia, imeq, aatsitassat pinneraasiassallu atortussiassallu allat qanoq atorniarnelutigit suniarnelutalu aalajangersaaffigisariaqaripput isumaqarpugut.

Pisariaqartuusoraarput eqqartussagippat erngup saligaatsut nunarsuatta sinnerani imaaliiallaannaq pissarsiassaangitsup nunatsinni ajornaatsumik pissarsiassaanera kikkut tunisassiarissaneraat. Aalajangiiniarta nammineq suliarisinnaanerlutigu tunisassiaralugulu, imaluunniit tupinnaraluartumik nunatta avataaneersut kisimik tunisassiorsinnaasutut periarfissatuatut isigalugit pilerisaariniarneluta. Aalajangerniarta uuliasiorniarneluta, taamaattoqassappallu aamma kikkut tamatuminna suliaqassanersut tikkuussiniarta. Qularnanngeqaaq uuliasiortoqassappat nunarsuatsinni misilittagallit avatangiisinut mingutsaaliuinermik ilisimasallit uuliasiornermillu misilittagartuut alloriarnerni siullerni aallartiffissatut orniginarnerpaassagunartut.

Inuit Ataqatigiit naqissuserumavarput uppersarlugulu pisuussutitta nunarsuup sinnerani pilerisaarutigineqarnerat pissanersoq pissannginnorsorluunniit atorfilittat aalajangigassarinnigimmassuk. Politikikkut misilittagaqartut ilisimavaat qinikkat maani inersuarmi aalajangiisartut, tassa Inatsisartut taakkuummata Naalackersuisut qanoq sinaakkutissaqarlutik ingerlatsissanersut pisinnaatitsissuteqartarmata. Pisinnaatitsissutillu aalaavigalugit Naalackersuisut sulippat, aamma akisussaaffigaat atorfilittatik qanoq pisinnaatillugit suliaqartissanerlugit. Allatut oqaatigalugu akisussaaffik qinikkaniippoq. Uagutsinniippoq maani inersuarmi Inatsisiliortuni.

Inuit Ataqatigiit malinnaalluarpugut, nalunngilarpullu maani inersuarmit Inatsisartut aatsitassanut inatsisaat Naalakkersuisunut pisinnaatitsissuteqaqisoq suliarigatsigu,- Inatsisartuni amerlanerussuteqartunit akuerineqarnikuusoq. Aamma taamaappoq Suliniutinut angisuunut illuliortiternernullu Inatsisartut inatsisaat Inatsisartuni suliarineqarmat, Inuit Ataqatigiit piumasaqaateqarsimagaluaratta pisinnaatitsissutit Naalakkeruisunut nuunneqartorpassuit ilaat Inatsisartut namminneq akisussaaffigisassaattut inissisimatiinnarneqarnissaat. Tamannali amerlanerussuteqartut kissaatiginngimmassuk ullumikkut Naalakkersuisut sulinerat aamma atorfilittat pisinnaatinneqartarnerat taamani aalajangersakkat malillugit suliarineqarput.

Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni erngup tunisassiarineqarnissaa pillugu aamma Inatsisartut inatsimmi oqaasertaliussatigut aningaasaliinertigullu nunatta pilerisaarutigineqarnissaanik siunertanut arlaqartunik periarfissiisimapput. Naalakkersuisut pisussaaffii aamma Inatsisartuniit pisinnaatitsissutit ilai makkuupput:

1. Konto 64.01.01 Takornariaqarnermut aamma sikumik imermillu, taamatullu aatsitassanik nukissiuteqarnermillu niuernermit pilerinarsaanermut 28,5 mio. kr.-nit atugassiissutaasut iluini periarfissiisoqarpoq.
2. Konto 64.01.03 Geologiimi pilerisaarinermillu suliniutit 8,2 mio. kr.-nit iluini Naalakkersuisut aamma nittarsaassinissamut periarfissinneqarput.
3. Konto 64.10.25 uulia gasilu pillugit periusissaq qulequtaralugu nunatta avataaniit suliniutinut aalajangersimasunit nittarsaassinikkut pilerisaarinikkullu suliakkiisoqarpoq.
4. Konto 64.10.27 Inuussutissarsiutit ineriartortinnerinut pilerisaarinernullu suliniutinut aamma imeq sikulu pillugit, allanullu suliniutinut angisuunut pilerisaarinermit 4 mio. kr.-nit iluini periarfissinneqarput.
5. Konto 64.10.32 Inuussutissarsiornermit siuarsaanissamut suliniutini 10,9 mio. kr.-nit atugassiissutiginerini aamma avataaneersunik suleqateqarnerulernissamik siunertanut, tassa aamma pilerinarsaanermik "imaqartumik" periarfissiisoqarpoq.
6. Konto 64.10.33 Takornariaqarnermit aamma misigisassaqtitsinermit inuussutissarsiutinik avataaniit soqutiginnitsitsilernissamik siunertanut, tassa pilerisaarinermit tunngaveqartunik 15 mio. kr.-nit iluini Naalakkersuisut periarfissinneqarput.
7. Konto 67.01.02 Geologiimut immikkoortoqarfimmut qulequtsikkamik 6 mio. kr.-nit iluini suliffissuit aatsitassanik ujarlernerminni nunatsinnut soqutiginninnerulernissaat anguniarlugu aamma saqqummersitsinerni ataatsimeersuarnernilu peqataanissamut pilerinarsaanissamullu periarfissinneqarput.
8. Konto 64.16.04 kulbrintimik pilerisaarinermit 2,5 mio. kr.-inik Naalakkersuisut atuinissaminnik periarfissinneqarput. Tassani aamma uuliamik isumalluutit avataaniit suleqateqarnernut siunertanut soqutiginarsaanissamullu tunngatitamik.
9. Konto 66.01.01 Aatsitassanut aqutsisoqarfik 6 mio. kr.-nit atugassiissutigineqarput nunatta aatsitassanik piukkunnaateqarnera pillugu niuernikkut nittarsaanneqarnissaa anguniarlugu Naalakkersuisut periarfissinneqarput.

Inuit Ataqatigiinniit maluginiaqqarput aningaasaliissutit tassaammata Inatsisartut aalajangersaanermikkut Naalakkersuisunut aamma Naalakkersuisoqarfimmut taakkualu atorfilittaannut isumagisassanngortillugit suliakkiissutaat. Kissaateqarsimagaluarpuullu Naalakkersuisunut pisinnaatitsissuterpassuit siornatigut Inatsisartunit suliarineqartartut amerlavallaalermata mianersortoqassasoq. Inatsisartut suliasaminnik aamma akisussaaffimminnik Naalakkersuisunut tunniussuinnarnerat killilersimaarneqartariaqalerpoq. Naliliisinaanerput malillugu pisinnaatitsissutit Inatsisartut aningaasanut inatsisaanni oqaasertaliussatigut suliarineqartut arlallit Inatsisartunut utertinneqartariaqarput.

Inatsisartut Naalakkersuisullu katitigaanerat akisussaaffiisalu agguarneqarnermikkut oqartussaaqatigiilluni ingerlatsinissamik aalajangiisuupput. Oqartussaaqatigiinneq, tassa demokrati, illersorniarutsigu aamma Aningaasaqarnermut ataatsimiititaliaq eqqummaarittariaqarpoq, eqqumaffigisariaqartorlu tassaavoq Naalakkersuisunut pisinnaatitsissutinik tunniussuinikkut Inatsisartut pissaanerat Naalakkersuisunut tunniussuutiinnassanagu pisussaaffeqaramik. Tassami Animngaasaqarnermut ataatsimiititaliap innersuussutai tunngaviginerullugit Inatsisartut aalajangersaasarmata. Inatsisartut eqqummaarinnerulertariaqartugut Inuit Ataqatigiit isumaqarpugut.

Oqallisissiami nunatta nittarsanneqarnera aamma nunatta avataani pilerisaarineramik ingerlatsinerup pitsaanerulertariaqarnera Inuit Ataqatigiinnit isumaqataaffigaarput. Siunnersuuteqartut ugartugaa, tassalu nunatta avataani nunat allat suliffeqarfiillu aalajangersimasut nunatinnut soqutiginnilernissaat, aammalu suliassanik aalajangersimasunik suleqataallutillu aningaasaliinermikkut pilersitseqataasinnaanannerannik pilerisaarineq politikikkikkut najummineqarnerusariaqartoq isumaqatigaarput.

Tamannali isumaqanngilaq suliassaq politikkerit isumagissagaat. Nunatsinni inuussutissarsiorinikkut aningaasarsiorinikkullu inerisarniakkavut atorfilittanut ikittuinnarnut imissutigineqarsinnaanngilaq. Suliassaq annertoqaaq politikikkikkullu isummerfissanik annertuunik imaqarluni. Ullumikkummi Naalakkersuisuutitatta ingerlatseriaasiat malillugu allaat oqarsinnaalernikuuvugut nunatta pilerisaarutiginnissaanut suliakkiinerput atorfilittanut ataasiinnangajammut akisussaaffigisassanngortitaasimasutut oqaatigineqarsinnaalernikummat. Aamma tamanna isumalorsorneqarsinnaavoq, pilersaarutit piviusunngortartut amerlannginnerannut pisutaasimasinnaasutut naliliinissatsinnut tunngaviusinnaasoq.

Inuit Ataqatigiit siunnersuutigaarput siornatigut suleriaatsit iluatsissimasut, ullumikkut atorneraarunnaarsimasut utersaarfigeqqinnissaat pissusissamisoortuusoq. Tassalu Inatsisartut Aningaasanut inatsisaanni nutaamik konto-mik pilersitseqqittoqartariaqarsoraarput. Taamaallilluni nunatta nunarsuup sinnerani nittarsaassinikkut pilerisaarutigineqarnera annertusarneqarsinnaammat, tassani pisortat suliffeqarfiutaat pioreersut ingerlatseqatigiiffiit suleqatigalugit politikikkikkut nakkutigisamik aamma Inatsisartunit malinnaaffigisamik siuarsaasoqarsinnaaniassammat.

Inuit Ataqatigiit siunnersuut pillugu oqaaseqaateqarluta tunngavigisavut isummersuutitsigut saqqummiuppagut. Oqallisissiamik saqqummiussisumut qujalluta ukiamut Inatsisartut Aningaasanut inatsisissaatut siunnersuut sammineqalerpat nunatta pilerisaarutigineqartarnera pillugu isumaqatigiissutissaqarluta takusinnaagatsigu pissangalluta suleqatigiinnissatsinnut piareersimagatta oqaatigissavarput.

Qujanaq